

## Yhteenveto Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen arviointituloksista: Koulutusjärjestelmän kehittämistarpeet muuttuvassa toimintaympäristössä

### 2.3 Ammatillinen koulutus

#### Ammatillisesta koulutuksesta valmistuu taitavia osaajia työelämään, mutta yksilöiden välillä erot osaamisessa voivat olla suuriakin

Ammatillisesta koulutuksesta valmistuneet opiskelijat hallitsevat parhaiten ammatin perustaidot, kuten alan keskeisten koneiden, työvälineiden ja laitteiden käytön sekä työturvallisuusosaamisen. Nuorilla myös digitaidot ovat vahvat. Kehitettävää perustutkinnosta valmistuvien osaamisessa on yleisimmin työelämätaidoissa, kuten oma-aloitteisuudessa, vastuunotossa, aikataulujen noudattamisessa sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaidoissa. Myös viestinnällisissä taidoissa, kuten luku- ja kirjoitustaidossa sekä tekstien ja raporttien tuottamisessa sekä matemaattisessa osaamisessa on parannettavaa. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnosta valmistuvilla aikuisilla kehitettävää on yleisimmin digitaidoissa, viestintä- ja vuorovaikutusosaamisessa sekä yrittäjyysosaamisessa.

Ammatillisessa koulutuksessa yksilöiden väliset erot osaamisessa ovat osin suuriakin. Etenkin ammatin perustaidoissa sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaidoissa on havaittavissa perustutkinnosta valmistuvien välillä kahtiajakoisuutta: osalla nämä taidot ovat osaamisen vahvuuksia, kun taas osalla ne vaativat kehittämistä. Erot osaamisessa näyttävät kuitenkin tasoittuvan iän ja työkokemuksen karttuessa.

Ammatillisen tutkinto antaa jatko-opintokelpoisuuden korkeakoulutukseen samaan tapaan kuin ylioppilastutkinto. Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden vahvuuksia ammattikorkeakouluopinnoissa ovat ammatillinen osaaminen, työkokemus ja työelämätaidot. Sen sijaan korkeakouluopinnoissa menestymistä vaikeuttavat etenkin puutteet viestinnällisissä taidoissa, kuten kirjoitus- ja lukutaidossa, kielitaidossa sekä matemaattisessa osaamisessa.

Koulutuksen järjestäjien tulee varmistaa, että opiskelijat saavuttavat opintojensa aikana ammatillisen osaamisen, jolla pärjäävät alan perustehtävissä. Lisäksi valmistuvien

opiskelijoiden matemaattiseen ja viestintä- ja vuorovaikutusosaamiseen on tarpeen kiinnittää huomiota, sillä näitä taitoja tarvitaan niin työelämässä kuin mahdollisissa jatko-opinnoissa.

## Opintojen henkilökohtaistaminen toimii pääsääntöisesti hyvin

Ammatillisessa koulutuksessa jokaiselle opiskelijalle suunnitellaan hänen tarpeitaan vastaava opintopolku. Opintoja henkilökohtaistettaessa tunnistetaan ja tunnustetaan opiskelijan aiempi osaaminen ja suunnitellaan, miten ja mitä uutta osaamista hän hankkii, miten osaaminen osoitetaan sekä mitä ohjausta, tukea tai mahdollisia erityisen tuen toimia opiskelija tarvitsee hänen elämäntilanteensa huomioiden. Kaikille opiskelijoille tulee laatia henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS).

Opintojen henkilökohtaistaminen ja opintojen yksilöllinen suunnittelu toteutuvatkin pääasiassa hyvin, mitä tukee se, että lähes kaikilla koulutuksen järjestäjillä on toimintaperiaatteet henkilökohtaistamisen toteuttamiseen. Opiskelijoiden mahdollisuudet tehdä opintojen sisältöihin ja oppimisympäristöihin liittyviä valintoja eivät kuitenkaan toteudu kaikilta osin tavoitteiden mukaisesti. Tukiessaan opiskelijoiden yksilöllisiä valinnan mahdollisuuksia koulutuksen järjestäjien tulee varmistaa, että heidän opintopolkunsa on työelämän tai jatko-opintojen kannalta tarkoituksenmukainen. Lisäksi aikuisopiskelijoiden tuen tarpeiden selvittämistä ja niiden huomioimista opinnoissa tulee parantaa.

## Laadukas työelämässä oppiminen ja näyttötoiminta vaativat lisää panostusta

Suomessa työelämä on ammatillisen koulutuksen järjestäjien tärkein kumppani koulutuksen järjestämisessä ja työelämälähtöisen koulutuksen järjestäminen nojaa vahvasti koulutuksen järjestäjien ja työpaikkojen yhteistyöhön. Niin ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja työnantajat ovatkin useimmiten tyytyväisiä keskinäiseen yhteistyönsä.

Keskeinen osa oppilaitosten ja työpaikkojen välistä yhteistyötä ovat opiskelijoiden työelämässä oppimisen jaksot ja näytöt, joissa opiskelijat osoittavat osaamistaan. Työelämässä oppiminen ja näytöt ovat myös erityisesti perustutkinto-opiskelijoille tärkeä mahdollisuus työllistymistä edistävien verkostojen luomiseen opintojen aikana, sillä suuri osa valmistuneista työllistyy työssäoppimispaikkaansa.

Opiskelijoiden kokemukset sekä työelämässä oppimisesta että näytöistä ovat pääosin myönteisiä. Kuitenkin myös kehitettävää riittää. Onnistuneen ja opiskelijan tavoitteita vastaavan työelämässä oppimisen jakson edellytyksenä on jaksojen hyvä suunnittelu ja tuki opiskelijalle niin opiskelijaa työpaikalla ohjaavalta työpaikkaohjaajalta kuin opettajalta jakson aikana. Vaikka koulutuksen järjestäjät ovat laatineet toimintaperiaatteet työelämässä oppimisen toteuttamiseen, eivät ne käytännössä toteudu aina. Opettaja, opiskelija ja työpaikkaohjaaja eivät aina sovi yhdessä työelämässä oppimisen tavoitteista ja opiskelijan työtehtävistä. Lisäksi opiskelijoiden työpaikoilla saamassa tuessa ja ohjauksessa sekä osaamisen kehittymisen seurannassa on

puutteita. Myös työpaikkaohjaajat kaipaavat oppilaitoksilta lisää tukea opiskelijoiden ohjaamiseen. Laadukkaan työelämässä tapahtuvan oppimisen varmistamiseksi on tärkeää, että koulutuksen järjestäjät varmistavat, että opiskelijat saavat tarpeidensa mukaista ohjausta ja tukea työpaikalla. Opettajilla tulee olla tosiallinen mahdollisuus ohjata opiskelijoita myös näiden ollessa työelämässä oppimassa ja tukea näitä ohjaavia työpaikkaohjaajia. Myös työpaikkojen tulee tiedostaa niiden tehtävät ja vastuut opiskelijoiden ohjaamisessa. Ohjauksen ja tuen merkitys korostuu etenkin perustutkinnoissa, sillä yhä useammalla opiskelijalla on erilaisia tuen tarpeita.

Näyttötoiminnan osalta keskeisiä haasteita ovat näyttöjen toteuttaminen työpaikoilla sekä työelämän edustajien osallistuminen arviointiin. Näyttöjä toteutetaan edelleen melko paljon oppilaitosympäristöissä, vaikka ne ensi sijassa tulisi toteuttaa työpaikoilla aidoissa työtehtävissä. Näyttöjen suorittaminen työpaikalla vaihtelee paljon koulutusalojen ja tutkintojen välillä. Esimerkiksi syksyllä 2025 julkaistun kone- ja tuotantotekniikan tutkintojen arvioinnin mukaan suurin osa perustutkinnon ja reilu kolmasosa ammatti- ja erikoisammattitutkintojen näytöistä toteutettiin oppilaitoksissa. Lisäksi enemmistö perustutkinnon ja noin kolmasosa ammatti- ja erikoisammattitutkinnon näytöistä oli arvioitu ilman työelämän edustajaa, vaikka näin tulisi toimia vain poikkeustapauksessa. Koulutuksen järjestäjät perustelevat oppilaitoksissa toteutettuja näyttöjä useimmiten soveltuvien työpaikkojen heikolla saatavuudella. Opetushallituksen, koulutuksen järjestäjien ja työelämän tuleekin kehittää näyttötoimintaa yhdessä niin, että näyttöjen toteuttaminen yhteistyössä työelämän kanssa yleistyy.

Laadukas työelämässä oppiminen ja näyttötoiminta edellyttävät, että työpaikkaohjaajilla on riittävästi osaamista ohjata opiskelijaa ja arvioida hänen osaamistaan. Työelämässä oppimisen ja näyttöjen laatua heikentää osin se, että työpaikkaohjaajien ohjaus- ja arviointiosaamisessa on puutteita. Useilla koulutuksen järjestäjillä on parannettavaa työpaikkaohjaajien ohjaus- ja arviointiosaamisen varmistamisessa ja kehittämisessä. Tilanne on ollut samansuuntainen jo pitkään 2000-luvun aikana. Työpaikkaohjaajien perehdyttämistä vaikeuttavat useimmiten työpaikkojen rajalliset resurssit ja henkilöstön vaihtuvuus. Koulutuksen järjestäjien ja työpaikkojen tulee yhdessä huolehtia työpaikkaohjaajien osaamisesta, sillä tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimusten ja arviointikriteerien hyvä tuntemus selkeyttää ja jäsentää opiskelijan ohjausta, varmistaa tavoitteiden mukaisen osaamisen hankkimista sekä edistää näyttöjen arvioinnin luotettavuutta ja yhteismitallisuutta.

## Opettajien omaan alaan liittyvässä substanssiosaamisessa on parannettavaa

Opettajien ajantasainen osaaminen on tärkeää laadukkaan ja työelämlähtöisen koulutuksen toteutumisen kannalta. Ajan tasalla pysyminen työelämän tarpeista ja toimintaympäristössä tapahtuvista muutoksista sekä opiskelijoiden erilaisiin tuen tarpeisiin vastaaminen edellyttävät opettajilta osaamisen jatkuvaa kehittämistä ja päivittämistä. Lähes kaikilla koulutuksen järjestäjillä onkin suunnitelma opettajien osaamisen kehittämiseen ja enemmistö järjestäjistä huolehtii opettajien osaamisen ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Valtaosa opettajista myös

arvioi pedagogisen ja omaan alaan liittyvän substanssiosaamisensa olevan ajan tasalla, vaikka osaamisen kehittämisen suunnitelmallisuudessa on jossain määrin puutteita.

Toisaalta opettajien osaamisessa on myös kehitettävää. Kehitettävää löytyy useammin opettajien omaan alaan liittyvästä substanssiosaamisesta kuin pedagogisesta osaamisesta. Substanssiosaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi olisi tärkeää, että opettajat tekevät aktiivista ja säännöllistä yhteistyötä työelämän kanssa, sillä tutkitusti se on toimiva keino osaamisen ylläpitoon ja kehittämiseen. Opettajien pedagogisen osaamisen kehittämistarpeet kohdistuvat tällä hetkellä etenkin erilaisten oppijoiden ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tunnistamiseen, kohtaamiseen ja ohjaamiseen. Kehitettävää on myös uusien teknologioiden, sovellusten ja digitaalisten alustojen hyödyntämisessä opetuksessa ja ohjauksessa. Koulutuksen järjestäjien mukaan opettajien osaamisen kehittämistä vaikeuttavat etenkin taloudellisten resurssien niukkuus ja ajan puute. Jotta ammatillinen koulutus voi vastata opiskelijoiden tarpeisiin ja tuottaa työelämän tarvitsemia osaavia ammattilaisia on erittäin tärkeää, että koulutuksen järjestäjät löytävät keinoja huolehtia opettajiensa osaamisen kehittymisestä nopeasti muuttuvassa maailmassa.

## Koulutuksen järjestäjien tulee panostaa opiskelijoiden ohjaukseen ja tukeen, jotta useampi opinnot aloittanut valmistuisi

Opiskelijalla on oikeus saada eri oppimisympäristöissä sellaista opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa tutkinnon perusteiden mukaisen osaamisen saavuttamisen sekä tukee opiskelijoiden kehitystä hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön joulukuussa 2025 julkaisemissa ammatillisen koulutuksen valtakunnallisissa linjauksissa todetaan, että ammatillisen koulutuksen suunnittelussa ja järjestämisessä siirretään painopistettä opiskelija- ja tutkintomääristä laatuun. Tämä tarkoittaa hyvää ja riittävää opetusta ja ohjausta kaikissa oppimisympäristöissä.

Arviointien mukaan osa opiskelijoista ei saa riittävästi tarvitsemaan ohjausta ja tukea eri oppimisympäristöissä. Erityisesti opiskelijoiden työelämässä oppimisen aikaisessa ohjauksessa ja tuessa on puutteita. Osassa tutkinnoista myös opintojen läpäisyssä on parannettavaa. Esimerkiksi syksyllä 2025 julkaistuissa turvallisuus- ja kone- ja tuotantotekniikan alan tutkintojen arvioinneissa havaittiin, että opintojen läpäisyssä on haasteita ja opintojen keskeyttäminen on yleistä. Turvallisuusalan ja kone- ja tuotantotekniikan perustutkinnon opiskelijoista noin puolet oli valmistunut kolmen vuoden kuluessa opintojen aloittamisesta. Ammattitutkinnoissa valmistumisaste oli hieman parempi. Kokonaan ammatilliset opinnot oli keskeyttänyt noin viidesosa turvallisuusalan ja neljäsosa kone- ja tuotantotekniikan opiskelijoista.

Karvi julkaisi keväällä 2025 selvityksen, jossa tarkasteltiin laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvia toisen asteen koulupudokkaita. Laajennettu oppivelvollisuus tuli voimaan 1.8.2021, kun oppivelvollisuusikä nostettiin 18 vuoteen. Tavoitteeksi tuli, että jokainen peruskoulun päättävä suorittaa toisen asteen koulutuksen. Selvityksessä koulupudokkailla tarkoitettiin opiskelijoita, jotka eivät olleet suorittaneet toiseen asteen tutkintoa ja eivätkä opiskelleet, kun

perusopetuksen päättymisestä oli kulunut noin 3,5 vuotta. Selvityksen mukaan toisen asteen koulupudokkaita oli 3 795, joka on noin kuusi prosenttia kaikista syksyllä 2021 toisen asteen opinnot aloittaneista. Koulupudokkaiden määrässä ei selvityksen ajankohtana ollut havaittavissa merkittäviä muutoksia aikaisempiin vuosiin verrattuna.

Valtaosa (81 %) koulupudokkaista oli ammatillisen koulutuksen opiskelijoita. Enemmistö pudokkaista oli miehiä ja äidinkieleltään suomenkielisiä. Reilu kymmenesosa koulupudokkaista oli muun kuin suomen- tai ruotsinkielisiä. Koulupudokkaissa erottui erityisen tuen opiskelijoiden kohtalaisen suuri määrä, sillä lähes kolmasosalla heistä oli ollut erityisen tuen päätös yhdeksännellä luokalla. Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat korostuivat etenkin ammatillisen koulutuksen pudokkaissa, sillä lähes puolella heistä oli erityisen tuen päätös jossain vaiheessa ammatillisia opintoja. Lisäksi koulupudokkaiden osaaminen sekä perusopetuksessa että toisella asteella oli heikompaa kuin muiden.

Erityistä tukea saaneiden opiskelijoiden korostuminen koulupudokkaissa haastaa koulutusmahdollisuuksien tasa-arvon periaatetta ja toteutumista. Nivelvaiheen yhteistyö perusopetuksen ja toisen asteen välillä tulisi aloittaa nykyistä aikaisemmin niiden opiskelijoiden osalta, joilla on perusopetuksessa oppimiseen liittyviä haasteita ja joilla ennakoitua olevan haasteita myös toisen asteen opinnoissa. Tärkeää on myös, että tieto tuen tarpeesta perusopetuksessa siirtyy myös toiselle asteelle, jolloin voidaan tukea oppijan opintopolkua jo opintojen alkuvaiheesta lähtien ja seurata mahdollista tuen tarvetta. Riittävät ja oikein kohdentuvat tukitoimet jo opintojen alkuvaiheessa edesauttavat opiskelijan kiinnittymistä opintoihin ja vähentävät keskeyttämisriskiä. Mikäli koulupudokkuutta halutaan edelleen vähentää, tarvitaan nykyistä laajempaa osaamista koulutusjärjestelmässä tunnistaa ja tukea niitä nuoria, jotka ovat vaarassa pudota. Tämä edellyttää tuen tarpeen varhaista tunnistamista, tiiviimpää nivelvaiheyhteistyötä, riittävää ohjausta sekä opiskelijan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemista koko toisen asteen opintopolun ajan.

## Työkokemus ammatillisen tutkinnon suorittaneiden vahvuus ammattikorkeakouluopinnoissa, kehitettävää viestinnällisissä ja matemaattisissa taidoissa

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa asetettiin tavoitteeksi, että korkeakoulutettujen nuorten aikuisten osuus nousee vuoteen 2030 mennessä mahdollisimman lähelle 50 prosenttia. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että yhä useampi ammatillisen tutkinnon suorittanut jatkaa opintojaan korkeakoulussa joko heti valmistumisen jälkeen tai työkokemuksen kartuttua.

Ammattikorkeakouluopintojen näkökulmasta ammatillisen tutkinnon suorittaneiden vahvuus on heidän ammatillisessa osaamisessaan. Lisäksi työkokemus ja työelämätaidot sekä osalla opiskelijoista myös opiskelutaidot ovat vahvat. Osaamisen puutteet taas liittyvät viestinnällisiin taitoihin, kuten kirjoitus- ja lukutaitoon ja kielitaitoon, matemaattiseen osaamiseen ja osalla opiskelijoista opiskelutaitoihin. Ammattikorkeakouluilla on kuitenkin tarjolla opiskelijoille monipuolista tukea, kuten tukipajoja ja -kurseja, jotta he pärjäisivät opinnoissa. Ammatillisen tutkinnon suorittaneet opiskelijat menestyvätkin ammattikorkeakouluopinnoissaan.

Jotta yhä useampi ammatillisen tutkinnon suorittanut hakeutuisi korkeakouluun, osaamisen lisäksi opinto-ohjauksen merkitys korostuu. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat kokevat, etteivät saa riittävästi tietoa, tukea ja kannustusta korkeakoulutukseen hakemiseen. Koulutuksen järjestäjien tulee kiinnittää huomiota opinto-ohjaukseen, ja opiskelijoiden jatko-opintovalmiuksien edistämiseksi niiden tulee suunnitella, miten korkeakouluopinnoissa tarvittavien valmiuksien kehittymistä tuetaan. Tällä hetkellä lähes puolet järjestäjistä ei ole kuvannut pedagogista toimintaansa ohjaavassa asiakirjassaan, miten ne tukevat jatko-opintovalmiuksien kehittymistä. Järjestäjien tulee myös varmistaa, että opiskelijat saavat tavoitteidensa mukaista opetusta. Erityisesti kehitettävää on yleissivistävään osaamiseen keskittyvien yhteisten tutkinnon osien opetuksessa.

Ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien yhteistyö on jo monipuolista, mutta kehittämiskohteita on: väyläopinnot, yhteistyön tiiviys ja säännöllisyys, uudet kumppanuudet, alueellinen yhteistyö sekä yhteiset projektit. Kansallisella tasolla on tärkeää varmistaa, että koulutusjärjestelmä kannustaa tähän yhteistyöhön.

## Erityisesti ammatillisista perustutkinnoista työllistymisessä on kehitettävää

Erityisesti ammatillisista perustutkinnoista työllistymisessä on kehitettävää, mikä on tunnistettu myös pääministeri Orpon hallitusohjelmassa. Vuosia 2009–2023 koskevien sijoittumistilastojen perusteella ammatillisen perustutkinnon suorittaneista keskimäärin 65 prosenttia oli työllisiä vuosi valmistumisen jälkeen. Työttömien osuus oli keskimäärin 17 prosenttia. Ammatti- tai erikoisammattitutkinnon suorittaneet työllistyvät paremmin.

Ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden kokemuksen mukaan työllistymistä vaikeuttavat muun muassa muun muassa avoimien työpaikkojen puute, vähäinen työkokemus, verkostojen puuttuminen sekä terveydelliset tai henkilökohtaiset syyt.

Perustutkinnoista valmistuvien työllistymisen parantaminen edellyttää sitä, koulutuksen järjestäjät kehittävät ennakointitoimintaansa. Tällä hetkellä koulutustarjonta ja ammatillisen koulutuksen suorittaneiden työntekijöiden saatavuus ei kaikilta osin vastaa työnantajien tarpeita. Opiskelijoiden työelämäänsä siirtymisen tukemiseksi oppilaitoksissa tulee panostaa opiskelijoiden urasuunnitteluun ja työllistymiseen liittyvien valmiuksien kehittymiseen. Työllistymiseen liittyvät haasteet tulee huomioida opiskelijoiden ohjauksessa nykyistä paremmin vahvistaen samalla opiskelijoiden valmiuksia kohdata työelämän epävarmuutta ja muutoksia. Myös oppilaitosten ja

työllisyyspalveluiden välistä yhteistyötä tulee tiivistää. Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden työllistymistä edistävät niin työelämälähtöinen koulutus, järjestäjien hyvät työelämäverkostot ja onnistuneet työelämäjaksot kuin opiskelijoiden hyvä asenne ja motivaatio.

## Tutkintojärjestelmän kehittämiseksi tarvitaan pitkäjänteinen suunnitelma

Tutkintojen ja niiden tuottaman osaamisen ajantasaisuus on edellytys sille, että ammatillinen koulutus voi tuottaa osaavaa työvoimaa Suomen työmarkkinoille. Tutkintojärjestelmään kohdistuvien muutostarpeiden tunnistamiseen onkin luotu erilaisia toimintatapoja- ja mekanismeja. Sekä määrällistä että laadullista osaamistarpeiden ennakointia on kehitetty, samoin käytössä olevat tietovarannot ovat kehittyneet ja ennakkoinnissa hyödynnettävää tietoa tuotetaan paljon. Yksittäisten tutkintojen kehittämisen näkökulmasta tieto kuitenkin jää usein liian geneeriseksi. Ennakointitoimintaa ja prosesseja, joilla työelämän tarpeista ja muutoksista kerättyä tietoa hyödynnetään tutkintojen kehittämisessä, onkin tarpeen kehittää. Lisäksi tutkintojärjestelmän kehittämiseksi tulee laatia pitkántähtäimen suunnitelma tukemaan järjestelmään kohdistettavien kehittämistoimien priorisointia, vaiheistamista ja vaikuttavuutta. Suunnitelma tukisi tulevaisuuden tutkintojärjestelmän kokonaiskuvan rakentamista sekä kehittämisen suuntaamista ja ohjaamista entistä systemaattisemmin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on tuoreissa linjauksissaan ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi todennut, että jatkossa aikuisille suunnatussa koulutuksessa korostuvat nykyistä lyhyemmät koulutuskokonaisuudet. Useat koulutuksen järjestäjät ovatkin jo kehittäneet tutkintoa lyhyempiä koulutuskokonaisuuksia, jotka usein koostuvat muutamasta tutkinnon osasta. Tietoa ja kokemuksia näistä tulee jakaa ja välittää myös muille koulutuksen järjestäjille, jotta koulutuksen järjestäjien suunnitteluresurssit tulevat käytetyksi mahdollisimman tehokkaasti. Lisäksi uusien tutkintoa lyhyempien koulutuskokonaisuuksien kehittämistä uusiin osaamistarpeisiin vastaamiseksi tulee jatkaa edelleen.

## Karvi arvioi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilua vuosina 2026–2033

Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilu on osa pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaista ammatillisen koulutuksen uudistamista. Laki toiminnanohjauksen kokeilusta (1077/2024) hyväksyttiin 30.12.2024. Kokeilun tarkoituksena on selvittää, miten ammatillisen koulutuksen järjestämislupien laajentamisella ja neuvottelumenettelyyn perustuvalla toiminnanohjauksella voidaan vahvistaa ammatillisen koulutuksen laatua, vaikuttavuutta ja saavutettavuutta (Laki 1077/2024, 1 §). Opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttaa kokeilun 1.1.2026–31.12.2033 välisenä aikana.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) arvioi toiminnanohjauksen kokeilun tarkoituksen toteutumista, neuvottelumenettelyä ja kokeilun vaikuttavuutta. Karvin arviointitehtävä on määritelty kokeilua koskevassa laissa (1077/2024, 13 §). Arviointitietoa tuotetaan kokeilun eri

vaiheissa. Aluksi määritellään lähtötilanne, jota käytetään vertailukohtana kokeilun vaikutusten arvioinnissa. Neuvottelumenettelyn käynnistyessä arvioidaan sen toteutusta. Väliarviointi tuottaa tietoa kokeilun etenemisestä ja ensivaikutuksista, ja vaikuttavuudesta saadaan tietoa kokeilun päätteeksi. Vaikuttavuutta tarkastellaan suhteessa kokeilun tavoitteisiin ja koko ammatillisen koulutuksen kenttään. Vaikutuksia arvioidaan sekä kokeilumenettelyssä että järjestämislupamenettelyssä olevien koulutuksen järjestäjien kannalta.

## Lähteet

Hakamäki-Stylman, V., Hievanen, R., Aaltola, M., Anttila, A., Keränen, H., Nurkka, N., Peteri, S., Ranta, K., Riihimäki, S., Stadius, A., Tammilehto, M. & Kaihari J. (2024). [Amiksesta ammattikorkeakouluun – Arviointi ammatillisen koulutuksen tuottamista valmiuksista suhteessa ammattikorkeakouluopintojen vaatimuksiin](#). Julkaisut 2: 2024

Hievanen R. & Kilpeläinen, P. (2025). [Ammatillinen osaaminen ja pedagoginen toiminta kone- ja tuotantotekniikan perustutkinnossa ja tuotantotekniikan ammatti- ja erikoisammattitutkinnossa](#). Julkaisut 9:2025

Hakamäki-Stylman, V, Kilpeläinen, P. & Hievanen, R. (2024). [Ammatillinen osaaminen ja pedagoginen toiminta luonto- ja ympäristöalan perustutkinnossa ja luontoalan ammattitutkinnossa](#). Julkaisut 21:2024

Hakamäki-Stylman, V, Kilpeläinen, P. & Hievanen, R. (2024). [Ammatillinen osaaminen ja pedagoginen toiminta puuteollisuuden perus- ja ammattitutkinnossa](#). Julkaisut 14:2024

Hievanen R. & Kilpeläinen, P. (2025). [Ammatillinen osaaminen ja pedagoginen toiminta turvallisuusalan perus- ja ammattitutkinnossa](#). Julkaisut 8:2025

Frisk, T, Goman, J., Hakamäki-Stylman, V., Hievanen, R., Hiltunen, K., Kiesi, J. & Kilpeläinen, P. (2023). [Ammatillisen koulutuksen tila - Työelämälähtöisyys ja yksilölliset opintopolut ovat vahvistuneet, laadussa kuitenkin vaihtelua ja yhdenvertaisuuden toteutumisessa puutteita](#). Policy brief 4:2023

Kilpeläinen, P. & Rumpu, N. 2025. [Koulupudokkaat toisen asteen oppivelvollisessa koulutuksessa](#). Tiivistelmät 3:2025

Jokio, K, Myllykoski-Laine, S., Seppälä, S., Marjanen, J., Nousiainen, S., Bodö, Å., Honkala, A., Ikola, P., Kalalahti, M., Kiilakoski, T., Lehtinen, T., Liiten, J., Rovio, M., Sinisalo, A. & Tilli V. (2024). [Opinto-ohjauksen uusien muotojen arvioinnin loppuraportti](#). Julkaisut 25:2024

Frisk, T. & Kilpeläinen, P. (2026). [Pedagoginen johtaminen eri koulutusasteilla](#). Julkaisematon

Goman, J, Kilpeläinen, P., Kiesi, J., Antila, J., Burman, C., Hannula, M., Herranen, J., Katajisto S. & Laakkonen, M. (2024). [Tutkintojärjestelmä ja muuttuvat osaamistarpeet - Arviointi ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittämisprosesseista ja toimivuudesta](#). Julkaisut 6:2024

Hievanen R. & Goman J. 2025. [Työllistyminen ammatillisesta koulutuksesta – Ensimmäisiä tuloksia](#). Tuloskooste

Karila, K., Rantala, K., Rusi, M., Davidsson, S., Helakari, P., Holsti, E., Keloneva, R., Kytölaakso, K., Malkamäki, L., Valkonen, S., Frisk, T., Mustonen, K., Sarkkinen T. & Huhtanen, M. (2024). [Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa 2023: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista](#). Julkaisut 7:2024